

פרוטוקול משיבת המועצה המינהלית (10/2019)
שהתקיימה בתאריך 26.6.2019 במשרדי בנק ישראל בירושלים

נוכחים מקרב חברי המועצה: יהושע שמר, יו"ר המועצה המינהלית (טלפונית)
אנדרו אביר
סגי איתן (טלפונית)
נעים נג'אר (טלפונית)
נעדרים מקרב חברי המועצה: אמיר ירון, נגיד הבנק
נוכחים מקרב עובדי הבנק: חזי כאלו, מנכ"ל הבנק
עירית מנדלסון, מנהלת מחלקת חות"ם
אילן סוציאנו, עוזר למזכירת הוועדה המוניתרית והמועצה המינהלית
מרגלית רוקח, מחלקת חות"ם
טידה שמיר, היועצת המשפטית

סדר היום:

1. מינוי רואה חשבון מבקר

נושא 1 בסדר היום: מינוי רואה חשבון מבקר

חבר מועצה, ששימש כיו"ר הוועדה לבחירת רואה חשבון מבקר, הזכיר כי בישיבת המועצה שהתקיימה ב-30 במאי דווח שמשרד סומך חייקין (KPMG) מספק לבנק שירותים הקשורים למערכת לשיתוף בנתוני אשראי (להלן – השירותים האחרים). בעקבות זאת המועצה ביקשה מהוועדה, שהמליצה למועצה למנות את המשרד לרואה החשבון המבקר של הבנק, לבחון את משמעויות המינוי. ב-20 ביוני שבה הוועדה והתכנסה, ביחד עם נציגים מהבנק, ודנה בעיקר בשאלה אם המשרד יכול לשמש כרואה חשבון מבקר של בנק ישראל כאשר במקביל הוא מספק לבנק שירותים אחרים, כאמור, בהיקף כספי העולה בהרבה על שכר הטרחה הצפוי לו משירותי הביקורת, לו ייבחר. חבר המועצה ציין כי הסוגיה של השירותים האחרים כלל לא עלתה בדיוני הוועדה, הואיל ואף גורם שהיה מעורב בעבודת הוועדה לא העלה אותה. יתר על כן, עוד לפני שהוועדה החלה להתכנס, פנה מנכ"ל הבנק בתחילת השנה במכתב, בהתאם להחלטה של המועצה, אל חמשת משרדי רואי החשבון הגדולים בישראל, ובהם משרד סומך חייקין (KPMG). המכתב מציין כי המשרד שיספק לבנק ישראל שירותי ביקורת לדוחות הכספיים נדרש להיות בלתי תלוי בבנק ולא להימצא במצב של חשש לניגוד עניינים עם הבנק. חמשת המשרדים התבקשו להתייחס בכתב. במכתב שהמנכ"ל שלח התבקשו המשרדים, בין השאר, להתייחס לשירותי ביקורת לדוחות הכספיים ולשירותים אחרים בתחום ראית החשבון שהם מעניקים לתאגידים המפוקחים על ידי בנק ישראל. משרד סומך חייקין (KPMG) התייחס בתשובתו רק לשירותי הביקורת שהוא מספק לבנקים מסחריים, אך לא ציין את השירותים האחרים, בהיקפים ניכרים, שהוא מספק לבנק ישראל. אילו היה עושה זאת ההליך היה מתנהל אחרת. אומנם בחוברת הצעתו להליך צוינו השירותים האחרים, אך אף גורם, גם לא מקרב אנשי הבנק, לא הסב את תשומת לב הוועדה, ולכן הדבר לא קיבל ביטוי בדיוני הוועדה. לאחר הדיון במועצה ב-30 במאי

ביקשה הוועדה חוות דעת מהיועצת המשפטית, וזו נמסרה ב-11 ביוני.¹ * חבר המועצה אמר שהוועדה סברה כי אין ספק שיש פה פגיעה ולכן היא אינה יכולה להוסיף להמליץ על מינוי משרד סומך חייקין (KPMG). זאת במיוחד לנוכח העובדה שמנכ"ל הבנק ציין כי לבנק אין אפשרות לוותר על השירותים האחרים שהמשרד מספק, ואין לו חלופה בטווח הנראה לעין. לכן החליטה הוועדה כדלקמן: "לאחר בחינת המשמעויות של העסקת משרד סומך חייקין (KPMG) בבנק ישראל, בשים לב למתן שירותים על ידי המשרד למערכת השיתוף בנתוני אשראי, הוועדה לבחירת רואה חשבון מבקר ממליצה למועצה המינהלית למנות לרואה החשבון המבקר של הבנק את משרד קוסט פורר גבאי את קסירר (E&Y) (אשר הגיע למקום שני בהליך)". מדובר למעשה במהלך טכני. מאחר שהוסכם כי אי אפשר להמליץ על המשרד שדורג במקום הראשון הוא הוחלף במשרד שדורג שני בטבלת הציונים שהעניקה הוועדה למציעים בהליך. זו המלצת הוועדה למועצה המנהלית.

חבר מועצה שאל מה היה יתרונו של משרד קוסט פורר גבאי את קסירר (E&Y) על פני המשרדים שדורגו אחריו.

חבר המועצה הקודם השיב כי הניקוד שניתן למציעים הוא סיכום הניקוד שהם העניקו להם עבור מספר נושאים שכל אחד מהם מחולק לסעיפים רבים. לחלק מהסעיפים ניתן ניקוד אובייקטיבי ולאחרים סובייקטיבי. לדוגמה, הניסיון – הן של המציע והן של הצוות המוצע מטעמו לביצוע הביקורת בבנק ישראל – בביקורת בגופים פיננסיים. חבר המועצה ציין כי הניקוד שלו זכה משרד קוסט פורר גבאי את קסירר (E&Y) עבור הפרמטר הזה היה נמוך מעט מזה שקיבל משרד סומך חייקין (KPMG) המעניק שירותי ביקורת כמעט לכל הבנקים המסחריים הגדולים בישראל. זאת ועוד, יש לו גם יתרון ביכולת להציע צוות עם ניסיון קודם בתחום. חבר המועצה הדגיש כי הצוות המוצע מנוע מלספק שירותי ביקורת לבנק ישראל ובמקביל גם לבנקים מסחריים. הוא הוסיף כי לא כל המשרדים יכלו להציע צוות מנוסה והדבר גרע מהניקוד שלהם. הוא ציין כי עבודת ביקורת בבנקים מסחריים תניב למשרדים הכנסה גבוהה מזו שיקבלו בבנק ישראל, בשל המגבלה על התעריפים החלה על בנק ישראל. עם זאת, לעבודת ביקורת במוסד ייחודי כבנק ישראל מתלווה יוקרה. הסעיפים שעבורם ניתן ניקוד סובייקטיבי קשורים לראיונות עם הצוותים המוצעים ולהמלצות מלקוחות של המשרדים. הצוות של משרד קוסט פורר גבאי את קסירר (E&Y) הרשים בראיון כי הוא בעל ניסיון קודם בבנק ישראל. גם החלפת השותף המוביל, כתנאי בהליך, לא פגמה ברושם, משום שלמחליף יש ניסיון בגופים פיננסיים. למרות זאת, הניקוד שקיבל משרד סומך חייקין (KPMG) היה גבוה יותר.

חבר המועצה הקודם שאל אם יש פער משמעותי בין הניקוד שלו זכה משרד קוסט פורר גבאי את קסירר (E&Y) לבין זה של הבאים אחריו.

חבר המועצה, ששימש כחבר בוועדה לבחירת רואה חשבון מבקר, ביקש להדגיש כי משרד סומך חייקין (KPMG) אינו אחראי בלעדי לסיטואציה שחייבה את הוועדה לשנות את המלצתה, גם גורמים בבנק אחראים לכך, והיה עליהם להפנות את תשומת ליבם של חברי הוועדה להיקף ההתקשרות עם המשרד לעניין השירותים האחרים. חבר המועצה הוסיף כי הוועדה בחרה בדרך הנכונה, להמליץ על המשרד שהגיע למקום השני, מבלי להפעיל שיקול דעת נוסף כלשהו אלא להיצמד לניקוד שניתן על ידי חבריה. זאת גם כדי להימנע מצורך בהליך חדש.

¹ הוחלט לא לפרסם – התייעצות משפטית לצורך קבלת החלטה.

חבר מועצה, ששימש כיו"ר הוועדה לבחירת רואה חשבון מבקר, ציין כי הפער בניקוד הכולל בין המשרדים שהגיעו למקומות השני והשלישי הוא שתי נקודות בלבד. חבר הוועדה הוסיף כי הפער לא מבטא דיו את תחושת אי הנוחות בקרב חברי הוועדה מהעובדה שלצוות של המשרד שהגיע למקום השלישי (זיו האפט BDO) התלווה לריאיון שותף בכיר מאוד במשרד ובפירמה, אשר השתלט במידה רבה על הריאיון ולא נתן לחברי הצוות, שהם כנראה אנשים מוכשרים ומנוסים, לבטא את עצמם כראוי. עם זאת, גם פער זה מצדיק את החלטת חברי הוועדה להמליץ על המשרד שהגיע למקום השני. זאת למרות שהמשרד לא חשף, במספר הזדמנויות לאורך ההליך, את הקשר המשפחתי בין שותף במשרד לבין נגיד הבנק – עניין שהוועדה הביעה לגביו מורת רוח בדיוניה.

חבר המועצה הקודם אמר שאולי המשרד לא הסתיר בכוונה את הקשר המשפחתי, אבל מאידך נדמה כי הוא גם לא התאמץ במיוחד לחשוף אותו.

היועצת המשפטית אמרה שלהערכתה המשרד לא ניסה להסתיר את הקשר המשפחתי וכי אלה שטיפלו בהליך לא היו מודעים לו, אולם הסוגיה מותירה טעם מר, בעיקר לנוכח העובדה שהבנק פנה למשרד מספר פעמים במהלך ההליך בנוגע לקיום חשש לניגוד עניינים. לדעתה, המידע אמור היה להגיע אל הגורם שטיפל בהליך מטעם המשרד, וממנו לבנק ישראל. זאת במיוחד משום שמדובר במכרז להענקת שירותי ביקורת למוסד כמו בנק ישראל.

חבר מועצה ציין כי שלושת חברי הוועדה היו תמימי דעים כי המשרד לא ניסה להסתיר מידע ולכן אין עילה לפסול אותו. זאת ועוד, אם חברי הוועדה היו סבורים שהקשר המשפחתי מהווה עילה מוצדקת לפסול את השתתפות המשרד בהליך מלכתחילה, הוא לא היה משותף בו.

חבר המועצה הקודם אמר שמהוסכם על חברי הוועדה כי משרד סומך חייקין (KPMG) מנוע מלשמש גם כרואה החשבון המבקר של הבנק, הם גם הסכימו שהמעמד והתפקיד של קרוב המשפחה של הנגיד במשרד קוסט פורר גבאי את קסירר (E&Y) לא צפוי ליצור ניגוד עניינים. זאת הואיל ולא תהיה לו נגיעה כלשהי לעבודת הביקורת בבנק. אומנם הוועדה חשה אי נוחות מהתנהלות המשרד בעניינו, אבל זו מתבטלת לעומת כל השיקולים המקצועיים האחרים. ולכן הוועדה גם מצאה לנכון שלא לתת לכך משקל בהחלטתה.

עובדת מחלקת חות"ם ציינה שהפנייה של המנכ"ל אל חמשת המשרדים הגדולים נועדה, בין השאר, לברר קיום של אי תלות ולבטל חשש לניגוד עניינים גם על רקע קירבה משפחתית. חרף זאת וחרף פניות חוזרות למשרד הוא לא מסר את המידע שהיה ידוע לבנק ישראל על קרוב המשפחה של נגיד הבנק שבעטיו נמנע הנגיד מלעסוק, כחבר מועצה, בכל הקשור בהליך.

חבר מועצה שאל אם לנוכח הפער הקטן יחסית בניקוד הכולל בין המשרדים שהגיעו למקומות השני והשלישי אין חשש שפסילת המשרד במקום השני תיצור לו עילה מוצדקת לתבוע את הבנק.

חבר מועצה אחר, ששימש כיו"ר הוועדה לבחירת רואה חשבון מבקר, אמר שלדעתו לא יהיה זה ראוי למנות את המשרד שהגיע למקום השלישי. זאת, לנוכח השתלטותו של הבכיר במשרד על מהלך הריאיון, כאמור לעיל. ולכן הוא לא יוכל להמליץ על כך למועצה.

היועצת המשפטית אמרה שהמועצה צריכה להחליט אם תחושת חוסר הנוחות מהתנהלות המשרד שהגיע למקום השני גוברת על תחושת חוסר הנוחות שבעטייה חברי הוועדה לא ימליצו למנות את המשרד שהגיע למקום השלישי.

חבר מועצה שלישי שאל אם אפשר יהיה להוסיף להסכם ההתקשרות עם המשרד שהגיע למקום השני סעיף שימנע מקרוב המשפחה של הנגיד לעסוק בכל דבר הקשור להתקשרות בין בנק ישראל למשרד, וכי הפרת הסעיף תהווה הפרה יסודית של הסכם ההתקשרות.

היועצת המשפטית השיבה שגם בהסכם הקיים קיים סעיף למניעת ניגוד עניינים. הא הדגישה שהבנק אפשר למשרד להתמודד הואיל והנגיד נתן, טרם כניסתו לתפקיד, גילוי דעת על הקשר המשפחתי (קרוב המשפחה הועסק במשרד כבר באותה עת). כמו כן המשרד משמש גם היום כרואה חשבון מבקר של הבנק. עם זאת, אלמלא נודע לבנק מהנגיד על הקשר המשפחתי, ייתכן והדבר לא היה נודע לו כלל. הטפסים שהמשרד התבקש למלא כתנאי להשתתפות בהליך נועדו, בין היתר, לחשוף קשרים שכאלה, אבל נראה שהמשרד לא ייחס לכך חשיבות.

חבר מועצה אמר שאם דעת חברי המועצה לא נוחה גם מהתנהלותו של המשרד שהגיע למקום השני בהליך, רצוי אולי לבחור בזה שהגיע למקום השלישי.

חבר מועצה, ששימש כחבר בוועדה לבחירת רואה חשבון מבקר, הבהיר שלדעתו ברמה העקרונית מבחינת ההליך של הוועדה לא נכון יהיה למנות את המשרד שהגיע למקום השלישי, אלא אם כן מינוי המשרד שהגיע למקום השני לא יתאפשר בשל חשש לניגוד עניינים או פגיעה באי-תלות. חבר המועצה אמר גם כי הליך חדש לא בא בחשבון מבחינתו.

חבר המועצה הקודם אמר שאם חברי הוועדה מתנגדים לאפשרות להמליץ למועצה למנות את המשרד שהגיע למקום השלישי, אזי אפשר, מבחינתו, להשלים עם תחושת חוסר הנוחות הנובעת מאופן התנהלותו של המשרד שהגיע למקום השני בהליך, ולמנות אותו.

חבר מועצה הציע לפנות פעם נוספת אל המשרד שהגיע למקום השני בהליך כדי לברר מדוע הוא לא מצא לנכון לדווח לבנק על קשר משפחתי של אחד משותפיו לנגיד הבנק.

חבר מועצה הציע שהמועצה תקבל החלטה למנות את המשרד שהגיע למקום השני בהליך לרואה החשבון המבקר של הבנק, ויחד עם זאת להתנות את ההתקשרות עמו בתשובה שתתקבל ממנו.

עובדת מחלקת חות"ם הזכירה שהמועצה קיבלה ב-30 במאי החלטה להאריך בחודשיים את ההתקשרות הנוכחית עם המשרד עד ה-31 ביולי 2019. לכן היא הציע שתקופת ההתקשרות הראשונה עמו תהיה של 10 חודשים שלאחריה אפשר יהיה להאריך את ההתקשרות ב-5 תקופות נוספות בנות שנה כל אחת, בהתאם לתנאי ההליך.

החלטות:

1. על פי סעיף 20(א)(9) לחוק בנק ישראל, התש"ע-2010, החליטה המועצה למנות את משרד "קוסט, פורר, גבאי את קסירר (EY)" לרואה החשבון המבקר של הבנק לתקופת התקשרות של 10 חודשים החל מיום 1 באוגוסט 2019. המועצה תהא רשאית להאריך את תקופת ההתקשרות בתקופות נוספות בנות שנה כל אחת, עד לתקופת התקשרות כוללת של 5 שנים ו-10 חודשים.

2. המועצה מבקשת שבהסכם ההתקשרות עם המשרד יוגדר סעיף שימנע בכל דרך את מעורבותו של קרוב משפחתו של הנגיד בכל פעילות הקשורה לבנק ישראל, בין במישרין ובין בעקיפין. כל מעורבות שכזו עשויה להביא לביטול ההסכם.